

NOTY O SENACIE

SENAT
RZECZYPOSPOLITEJ
POLSKIEJ

Inicjatywy ustawodawcze Senatu V–VIII kadencji

KANCELARIA SENATU
UL. WIEJSKA 6 | 00-902 WARSZAWA
TEL. 22 694 90 34 | FAX 22 694 93 06
senat@senat.gov.pl
www.senat.gov.pl
www.facebook.com/SenatRP

Senat V kadencji (2001–2005) w ciągu 4 lat pracował nad 34 projektami ustaw, z których 26 wniósł do Sejmu. Sejm przyjął 16 z nich, 1 zaś odrzucił.

Jedną z ważniejszych inicjatyw senackich był projekt nowelizacji ustawy o regionalnych izbach obrachunkowych dostosowujący przepisy ustawy do standardów stawianych nowoczesnej administracji publicznej, zmieniający tryb powoływania prezesa i członków kolegium regionalnej izby obrachunkowej (zasada konkursów), na podstawie którego uchwalono ustawę o zmianie ustawy **O REGIONALNYCH IZBACH OBRACHUNKOWYCH, USTAWY O KSZTAŁTOWANIU WYNAGRODZEŃ W PAŃSTWOWEJ SFERZE BUDŻETOWEJ ORAZ O ZMIANIE NIEKTÓRYCH USTAW.**

Dwukrotnie podejmowano inicjatywy ustawodawcze dotyczące gospodarki wodno-ściekowej. W pierwszym projekcie nowelizacji ustawy – **PRAWO OCHRONY ŚRODOWISKA I USTAWY – PRAWO WODNE** Senat wprowadził zmiany systemowe, dotyczące opłat za korzystanie ze środowiska i administracyjnych kar pieniężnych w zakresie poboru wód i odprowadzania ścieków do wód lub do ziemi. Nowelizacja ustawy **O ZBIOROWYM ZAOPATRZENIU W WODĘ I ZBIOROWYM ODPROWADZANIU ŚCIEKÓW ORAZ USTAWY – PRAWO WODNE** umożliwiła spółkom wodnym prowadzenie działalności polegającej na zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków, a także rozszerzyła definicję przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego.

Senat zmieniając ustawę **O ZAMÓWIENIACH PUBLICZNYCH**, wyłączył spod jej stosowania zamówienia dotyczące przygotowania, produkcji lub koprodukcji przedstawień teatralnych, operowych lub operetkowych przez teatry i zamówienia jednostek badawczo-rozwojowych, państwowych szkół wyższych oraz PAN, jeśli wartość zamówienia nie przekracza 130 tys. euro.

Nowelizacja ustawy **O UJAWNIENIU PRACY LUB SŁUŻBY W ORGANACH BEZPIECZEŃSTWA PAŃSTWA LUB WSPÓŁPRACY Z NIMI W LATACH 1944–1990 OSÓB PEŁNIĄCYCH FUNKCJE PUBLICZNE** wyłączyła spod lustracji wywiad, kontrwywiad oraz służby ochrony granic PRL. Zmieniono też definicję współpracy z organami bezpieczeństwa państwa w latach 1944–1990.

Z inicjatywy Senatu 2 maja ustanowiono **DNIEM POLONII I POLAKÓW ZA GRANICĄ**; 22 lutego – **DNIEM OFIAR PRZESTĘPSTW**, 16 października zaś **DNIEM PAPIEŻA JANA PAWŁA II**.

USTAWA O ZALICZANIU NA POCZET CENY SPRZEDAŻY ALBO OPŁAT Z TYTUŁU UŻYTKOWANIA WIECZYSTEGO NIERUCHOMOŚCI SKARBU PAŃSTWA WARTOŚCI NIERUCHOMOŚCI POZOSTAWIONYCH POZA OBECNYMI GRANICAMI PAŃSTWA POLSKIEGO umożliwiła Zabużanom (osoby, które w związku z II wojną światową utraciły nieruchomości na Kresach Wschodnich) uzyskiwanie ekwiwalentu za to mienie także z zasobów nieruchomości rolnych Skarbu Państwa oraz ustanawianie użytkownika wieczystego nieruchomości wchodzących w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa.

W nowelizacji ustawy **O KOMORNIKACH SĄDOWYCH I EGZEKUCJI ORAZ O ZMIANIE USTAWY – KODEKS POSTĘPOWANIA CYWILNEGO** zmieniono status prawnego komornika sądowego (określono go jako wolny zawód), zasady funkcjonowania kancelarii komorniczych, definicję rewiru komorniczego, warunki finansowania egzekucji i uprawnienia prezesa sądu apelacyjnego.

W projekcie ustawy o zmianie ustawy **O WSPÓLPRACY RADY MINISTRÓW Z SEJMEM I SENATEM W SPRAWACH ZWIĄZANYCH Z CZŁONKOSTWEM RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ W UNII EUROPEJSKIEJ** przyznano Senatowi uprawnienia, jakie posiada Sejm w zakresie opiniowania projektów aktów prawnych Unii Europejskiej, oraz stanowisk, jakie Rada Ministrów ma zamiar zająć podczas rozpatrywania projektu aktu prawnego w Radzie UE.

Nowelizacja ustawy **O POWSZECHNYM OBOWIĄZKU OBRONY RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ** umożli-

liwiła mianowanie na wyższy stopień wojskowy byłych żołnierzy zawodowych, działających jako wolontariusze w stowarzyszeniach żołnierskich lub pracujących w administracji rządowej, samorządowej i strukturach edukacji narodowej na stanowiskach związanych z obronnością i bezpieczeństwem publicznym.

Odrzucony przez Sejm projekt ustawy **O RÓWNYM STATUSIE KOBIEI I MĘŻCZYZN** wprowadził definicję dyskryminacji ze względu na płeć i zakazał jej stosowania. Na władze publiczne nakładał obowiązek popierania równego statusu kobiet i mężczyzn.

Ze względu na przedłużające się prace w komisjach sejmowych i z powodu zakończenia kadencji Sejmu 9 projektów senackich nie doczekało się realizacji. Izba proponowała w nich m.in. utworzenie Krajowej Rady do spraw Bioetyki przy urzędzie prezesa Rady Ministrów; odliczenie od podstawy obliczania podatku kwot ekwiwalentu za oddaną krew; uregulowanie sytuacji prawnej homoseksualistów w Polsce; określenie zasad i realizacji świadczenia pieniężnego przysługującego małoletnim ofiarom wojny 1939–1945 represjonowanym przez Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich i III Rzeszę; przyznanie uprawnień kombatanckich osobom cywilnym i żołnierzom Wojska Polskiego, którzy w latach 1945–1956 bezpośrednio uczestniczyli w wykrywaniu i usuwaniu zapór minowych w ramach operacji wojskowej całkowitego rozminowania kraju.

Projekt nowelizacji ustawy **O WYKONYWANIU PRAC PODWODNYCH** uporządkował zakresy uprawnień osób zatrudnionych przy pracach podwodnych i dostosował je do stosowanej praktyki, zwiększając bezpieczeństwo nurków zgodnie ze standardami światowymi.

Pozostałe senackie projekty ustaw nie zostały rozpatrzone przez Sejm ze względu na koniec kadencji. Kilka z nich miało na celu regulację różnych kwestii społecznych i społecznych. Przedstawiono również projekty dotyczące przekształceń własnościowych nieruchomości. Dwukrotnie Senat inicjował zmiany ustawy **O KSZTAŁTOWANIU USTROJU ROLNEGO**. Izba proponowała też m.in. nowelizację ustawy **O WYBORZE PREZYDENTA RP**. Przedstawiła projekt ustawy **O OPIECE SENATU NAD POLONIĄ I POLAKAMI ZA GRANICĄ**. Senat wnosił też projekt umożliwiający odliczenie od podstawy obliczania podatku kwot ekwiwalentu za oddaną krew.

Ze względu na skrócenie kadencji Senat VI kadencji pracował tylko 2 lata (od października 2005 r. do listopada 2007 r.), ale zajmował się aż 39 inicjatywami ustawodawczymi, 19 wniósł do Sejmu, 3 z nich zostały zaakceptowane.

Projektem senackim, który stał się obowiązującym prawem, była nowelizacja ustawy **O OCHRONIE ZABYTKÓW I OPIECE NAD ZABYTKAMI**. Umożliwiła sejmikom wojewódzkim dotowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i budowlanych przy odnowie zabytków.

Wiele inicjatyw legislacyjnych Senatowi dotyczyło usunięcia orzeczonego przez Trybunał Konstytucyjny niezgodności obowiązującego prawa z konstytucją. Tak było w wypadku ustawy – **PRAWO O POSTĘPOWANIU PRZED SĄDEM ADMINISTRACYJNYM**. Projekt senacki poszerzył katalog przyczyn, stanowiących podstawę wyłączenia sędziego z postępowania, jeśli istnieje okoliczność, która mogłaby wywołać wątpliwość co do jego bezstronności w danej sprawie.

Senat VII kadencji (2007–2011) wniósł do Sejmu 124 projekty ustaw, 78 z nich uchwalono, 1 odrzucono.

Spośród 78 ustaw, uchwalonych na podstawie senackich inicjatyw, 56 realizowało orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego. Ten obowiązek w 2007 r. Senat zapisał w swoim regulaminie. Do najważniejszych ustaw dostosowujących przepisy do orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego można zaliczyć nowelizacje ustaw: **O ŚWIADCZENIACH PIENIĘŻNYCH Z UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO W RAZIE CHOROBY I MACIERZYŃSTWA** (likwidacja ich zróżnicowania w ramach ubezpieczenia chorobowego); **O ZAKŁADOWYM FUNDUSZU ŚWIADCZEŃ SOCJALNYCH** (umożliwienie finansowania z tego funduszu zagranicznych form wypoczynku, działalności kulturalno-oświatowej i sportowo-rekreacyjnej); **O PODATKU OD TOWARÓW I USŁUG** (w pierwszej nowelizacji zlikwidowano nierówne traktowanie podatników VAT, w drugiej wyłączono możliwość kumulatywnej odpowiedzialności administracyjnej i karnoskarbowej w stosunku do osób fizycznych); **ORDYNACJI WYBORCZEJ DO RAD GMIN, RAD POWIATÓW I SEJMIKÓW WOJEWÓDZTW** (zniesienie cenzusu domicylu wobec osób niemających obywatelstwa polskiego, ale będących obywatelami jednego z państw UE, i obywateli polskich); **O SPÓŁDZIELNIACH MIESZKANIOWYCH** (wydłużenie z 14 do 30 dni terminu wyprzedzenia, z jakim spółdzielnia musi powiadamiać lokatorów o zmianie wysokości opłat); **O ŚWIADCZENIU PIENIĘŻNYM PRZYSŁUGUJĄCYM OSOBOM DEPORTOWANYM DO PRACY PRZYMUSOWEJ ORAZ OSADZONYM W OBOZACH PRACY PRZEZ III RZESZĘ I ZWIĄZEK SOCJALISTYCZNYCH REPUBLIK RADZIECKICH** (rozszerzenie kręgu uprawnionych do otrzymywania świadczenia pieniężnego o osoby wywiezione do pracy przymusowej w granicach państwa polskiego poza dotychczasowe miejsce zamieszkania co najmniej na 6 miesięcy, usunięcie wątpliwości związanych z używaniem terminu „deportacja”); **KODEKSU KARNEGO SKARBOWEGO** (wydłużenie z 2 do 10 lat terminu na dochodzenie przez interwenienta roszczenia z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia przeciwko Skarbowi Państwa).

Senat umożliwił także obywatelom bezpośredni udział w procesie sprawowania władzy poprzez składanie petycji, tzn. wniosków dotyczących spraw związanych z życiem publicznym. Na ich podstawie wniósł do Sejmu 3 projekty ustaw, które nie zostały rozpatrzone do końca kadencji: **O ZMIANIE USTAWY O EMERYTURACH I RENTACH Z FUNDUSZU UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH** (zaliczenie do składkowych okresów niewykonywania pracy po 31 grudnia 1956 r., a przed

4 czerwca 1989 r. na skutek stosowania represji politycznych); **O ZMIANIE USTAWY O KOMBATANTACH ORAZ NIEKTÓRYCH OSOBACH BĘDĄCYCH OFIARAMI REPRESJI WOJENNYCH I OKRESU POWOJENNEGO ORAZ USTAWY O DZIAŁACH ADMINISTRACJI RZĄDOWEJ** (zwierzchność prezesa Rady Ministrów nad Urzędem ds. Kombatanów i Osób Represjonowanych, przyznawanie doraźnej i okresowej pomocy pieniężnej przez jego kierownika lub Związek Inwalidów Wojennych RP); **O ZMIANIE USTAWY O ORDERACH I ODZNACZENIACH** (przywrócenie odznaczeń i orderów nadawanych do 8 maja 1999 r.).

Z inicjatywy Senatu uchwalono nowelizację ustaw **W ZAKRESIE UWIERZYTELNIANIA DOKUMENTÓW**, która odformalizowała postępowanie cywilne, administracyjne, sądowniczo-administracyjne i podatkowe poprzez racjonalizację obowiązku dołączania do akt sprawy oryginałów lub odpisów notarialnych dokumentów.

W projekcie nowelizacji ustawy **O RZECZNIKU PRAW DZIECKA** Senat zaproponował wzmocnienie jego kompetencji poprzez przyznanie mu uprawnień do udziału w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym i występowania do Sądu Najwyższego o wyjaśnienie przepisów prawnych budzących wątpliwości lub wywołujących rozbieżności, a także do wnoszenia kasacji albo skargi kasacyjnej.

Celem nowelizacji ustawy **O KRAJOWEJ RADZIE SĄDOWNICTWA** było uregulowanie kwestii związanych z jej kompetencjami, ustrojem, trybem działania i postępowania przed KRS.

Ustawa **O OBYWATELSTWIE POLSKIM** wprowadziła m.in. zasadę dopuszczalności wielości obywatelstwa przy utrzymaniu bezwzględnej priorytetu obywatelstwa polskiego, umożliwiła uzyskanie obywatelstwa polskiego także poprzez jego przywrócenie.

Wśród inicjatyw Senatu, których nie rozpatrzono z powodu końca kadencji, znalazły się również projekty ustaw: o zmianie ustawy – **KODEKS CYWILNY ORAZ NIEKTÓRYCH INNYCH USTAW** (wprowadzenie do systemu prawa instytucji darowizny na wypadek śmierci); **O ZMIANIE USTAWY O PODATKU DOCHODOWYM OD OSÓB FIZYCZNYCH ORAZ USTAWY O SWOBODZIE DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ** (umożliwienie rolnikom nieopodatkowanej i odformalizowanej produkcji i sprzedaży przetworzonych produktów rolnych w niewielkim zakresie); **O PETYCJACH** (uregulowanie zasad składania i rozpatrywania petycji, sposobu postępowania oraz właściwości organów w sprawach dotyczących petycji).

W VIII kadencji (2011–2015) Senat wniósł do Sejmu 103 projekty ustaw, w tym 62 wykonujące wyroki Trybunału Konstytucyjnego i 11 realizujących postulaty zawarte w petycjach skierowanych do marszałka Senatu. Sejm na ich podstawie uchwalił 74 ustawy.

Wśród 43 ustaw dostosowujących przepisy do orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego znalazły się m.in. nowelizacje ustaw: **o referendum lokalnym** (umożliwiono przeprowadzanie referendum lokalnego także w istotnych sprawach dotyczących społecznych, gospodarczych lub kulturowych więzi łączących daną wspólnotę mieszkańców, a wykraczających poza kompetencje władz lokalnych); **o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego oraz ustawy – Karta Nauczyciela** (przyznano nauczycielom przedszkoli uprawnienia do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu kosztem obniżenia z 37 do 33% wysokości tych ulg dla wszystkich nauczycieli); **o realizacji prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej** (przyznano prawo do rekompensaty także osobom, które 1 września 1939 r. były obywatelami polskimi i miały jedynie dodatkowe miejsce zamieszkania na b. terytorium Rzeczypospolitej Polskiej); **o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności** (umożliwiono małżonkom, którzy nie są współposiadaczami gospodarstwa rolnego, uzyskanie osobnego numeru identyfikacyjnego w ramach krajowego systemu ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych i ewidencji wniosków o przyznanie płatności); **kodeks karny oraz ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych** (wyeliminowano podwójne karanie osób, które nie opłaciły składek ZUS lub opłaciły je w zaniżonej wysokości); **kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi** (zobowiązano sąd przed odrzuceniem skargi kasacyjnej z powodu braków do wezwania do ich usunięcia w ciągu 7 dni).

Na podstawie projektów realizujących postulaty petycyjne uchwalono 5 ustaw: **o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych** (za okresy składkowe uznano pozostawanie bez pracy przed 4 czerwca 1989 r. z powodu represji politycznych); **o zmianie ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego** (prawo do

odszkodowania i zadośćuczynienia od Skarbu Państwa przyznano osobom pełniącym służbę wojskową od 1 listopada 1982 r. do 28 lutego 1983 r., do której odbycia zostały powołane za działalność na rzecz niepodległego państwa polskiego); **o zmianie ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych** (prawo do bezpłatnych leków przyznano tzw. żołnierzom górnikom); **o zmianie ustawy o podatkach i opłatach lokalnych** (wprowadzono zwolnienie od podatku od nieruchomości gruntów i budynków lub ich części, stanowiących własność gminy).

W 2014 r. Izba nawiązała współpracę z rzecznikiem praw obywatelskich i Najwyższą Izbą Kontroli. Na podstawie wskazanych przez te organy problemów przygotowała i wniosła do Sejmu 4 projekty ustaw, 3 zostały przyjęte. To nowelizacje ustaw: **o kuratorach sądowych** (pracownikom mianowanym NIK umożliwiono skorzystanie w postępowaniu dyscyplinarnym z pomocy profesjonalnego prawnika); **kodeks karny, ustawy – Prawo budowlane oraz ustawy – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia** (spenalizowano przemoc pośrednią, stosowaną np. przez właścicieli kamienic w celu zmuszenia lokatorów do opuszczenia mieszkań); **o finansach publicznych** (zmodyfikowano przepisy dotyczące działalności instytucji gospodarki budżetowej).

Wśród ważnych inicjatyw Senatu, które stały się obowiązującym prawem, warto wymienić ustawy: **o petycjach** (uregulowano zasady ich składania i rozpatrywania, sposób postępowania oraz właściwość organów w sprawach dotyczących petycji); **o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych** (zagwarantowano świadczenie specjalne i pomoc pieniężną dla działaczy opozycji demokratycznej i osób represjonowanych z powodów politycznych od 1 stycznia 1957 r. do 4 czerwca 1989 r., znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji materialnej, pod warunkiem uzyskania przez osobę zainteresowaną statusu działacza opozycji lub osoby represjonowanej i spełnieniu kryterium dochodowego); **o zmianie ustawy – Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw** (uregulowano kwestie związane z tzw. rachunkami uspionymi, ułatwiając spadkobiercom dostęp do rachunków bankowych osób zmarłych); **o zmianie ustawy o gospodarce nieruchomościami oraz ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy** (przyznano m.st. Warszawie i Skarbowi Państwa prawo pierwokupu roszczeń wynikających z tzw. dekretu Bieruta).